



**Граждански организации призоваха Координационния комитет по правата на човека към Съвета на Европа да не приема Проекта на Конвенция за достъп до официални документи в настоящия му вариант**

**Прес съобщение: 06 ноември 2007 г.**

Фондация Програма Достъп до Информация, съосновател и член на Международната мрежа на застъпниците за свобода на информацията, съобщава:

**Граждански организации призоваха Координационния комитет по правата на човека към Съвета на Европа да не приема Проекта на Конвенция за достъп до официални документи в настоящия му вариант**

**Фактите:**

Със свое решение от май 2005 г., Комитетът на Министрите към Съвета на Европа възлага на Координационния комитет по правата на човека да започне работа по изготвянето на правнозадължителен инструмент, отразяващ принципите на достъп до информация, заложи в Препоръка 2002(2) относно достъпа до официални документи: [http://www.aip-bg.org/documents/rec2\\_bg.htm](http://www.aip-bg.org/documents/rec2_bg.htm).

Работната група от експерти със специалната задача да изготви текста на бъдещата конвенция започва работа през януари 2006 г. Само 15 от общо 47-те членки на Съвета на Европа имат свои представители в тази група. България обаче има свой представител в Работната група - г-н Ивайло Иванов, ръководител на отдел „Човешки права“ в Дирекция Човешки права и международни хуманитарни организации в Министерството на външните работи (МВНР).

В процеса на подготовка на проекта за Конвенция, Групата проведе три заседания през 2006 г. и две през 2007 г. През юли 2007 г. Групата представи текста на проекта на бъдещата Конвенция.

Като наблюдатели в процеса на подготовка на текста на бъдещата Конвенция, която ще бъде първият международен договор, гарантиращ правото на достъп до информация, участваха три международни организации - Access Info Europe (<http://www.access-info.org>), Article 19 (<http://www.article19.org>), Правна инициатива на Отворено общество (<http://www.justiceinitiative.org>). През август 2007 г. трите организации предупредиха за съществуването на слабости в настоящия текст и с отворено писмо призоваха Групата от експерти да отчете факта, че повечето страни, които са приели своите закони през последните години, вече имат по-високи стандарти от тези, които са заложили в настоящия текст на проекта на Конвенцията. Критично

на стр. 2

**ТЕМИТЕ В БРОЯ:**

**Прес съобщение:**  
*Граждански организации призоваха Координационния комитет по правата на човека към Съвета на Европа да не приема Проекта на Конвенция за достъп до официални документи в настоящия му вариант*

**Анализ на законодателството:**  
*Някои въпроси около новата Национална агенция „Сигурност“*

**Интервю:**  
*Създаването на закони, които да улеснят хората, ми носи лично удовлетворение*

**Съдебни дела за достъп до информация - новини**

**Коментар на юриста:**  
*Защита на личните данни или право на собственост?*

**Свобода на информацията и най-добри практики**

*Обучително посещение на делегация от Косово*

**Новини**

**Стартира сайт с информация за Законите за достъп в Европа**

Интернет страница с полезна информация за законите за достъп в Европа стартира Фонд „Паскал Декрос“, Белгия.

Практика по прилагането, конкретни казуси, коментари и наръчници от 27-те страни-членки на ЕС се е опитала да събере в [www.Wobsite.be](http://www.Wobsite.be) фламандската организация.

Целта е да се създаде форум за обмен на опит между разследващи журналисти.

За България препратката е към страницата на ПДИ.

то писмо на български език четете тук: [http://www.aip-bg.org/documents/coe\\_letter.htm](http://www.aip-bg.org/documents/coe_letter.htm).

Призивът на Access Info Europe, Article 19 и Правна инициатива на Отворено общество бе подкрепен от 250 организации и 270 застъпници за свободен достъп до информация, които подписаха отвореното писмо с конкретни предложения. Становища за подобряване на текста бяха внесени от правителството на Словения, информационни комисари от цяла Европа (Естония, Германия, Ирландия, Сърбия, Словения и Великобритания), Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа ([http://www.aip-bg.org/documents/ocse\\_remarks\\_110907.pdf](http://www.aip-bg.org/documents/ocse_remarks_110907.pdf)).

Отвореното писмо беше подкрепено от Програма Достъп до Информация и няколко групи български неправителствени организации. С текста на писмото би трябвало да са запознати българските представители в Парламентарната асамблея на Съвета на Европа (ПАСЕ), до които бе изпратен текста на писмото, на български и на английски език. Отвореното писмо беше изпратено и до българския представител в Групата от експерти по проекта за конвенция, г-н Ивайло Иванов, както и до нашия представител в Координационния комитет по правата на човека в Съвета на Европа - г-н Андрей Техов, директор на Дирекция „Човешки права и международни хуманитарни организации“ в МВНР.

Въпреки това, Групата от експерти, чиято последна среща бе в Страсбург между 9 и 12 октомври, отказа да разгледа предложенията за съобразяване на бъдещата Европейска конвенция за достъп до официални документи с установените стандарти и добри практики в 47-те страни-членки на Съвета на Европа.

### Настоящата инициатива

Преди да бъде одобрен от Комитета на министрите, проектът на бъдещата Конвенция трябва да бъде приет от Координационния комитет по правата на човека. Този орган на Съвета на Европа може да върне проекта на Групата от експерти за промени в положителна посока.

Ето защо, на 31 октомври 2007 г. Access Info Europe, Article 19 и Правна инициатива на Отворено общество изпратиха писмо до всички членове на Координационния комитет по правата на човека към Съвета на Европа, с което призоваха представителите на 47-те държави-членки на Съвета на Европа

да се въздържат от гласуване по проекта на бъдещата Конвенция за достъп до официални документи и да върнат текста на Групата от експерти за коригиране на посочените слабости.

Писмото бе изпратено и до представителя на България в Координационния комитет по правата на човека, г-н Андрей Техов, директор на Дирекция „Човешки права и международни хуманитарни организации“ към МВНР. Превод на писмото от 31 октомври може да намерите на адрес: [http://www.aip-bg.org/documents/coe\\_convention/letter311007.htm](http://www.aip-bg.org/documents/coe_convention/letter311007.htm).

Обсъждането на настоящият текст на бъдещата Конвенция за достъп до официални документи от Координационния комитет по правата на човека към Съвета на Европа ще се проведе на 7 ноември 2007 г., в Страсбург.

### Награди за принос към свободата на духа

На 5 ноември 2007 г., на Пресконференция в БТА, за втори път бяха връчени наградите от „Награден фонд за принос към свободата на духа Георги Василев“.

За „поддържане на пламъка на свободния дух“ приз получиха: г-р Антонина Желязкова - директор на Международния център за изследване на малцинствата и културните взаимодействия (ИМИР) - за разработването и прилагането на методиката и издаването на поредицата „Спешна антропология“; Георги Господинов - писател - за творбите му „Естествен роман“, „Инвентарна книга на социализма“, както и за авторската колонка във вестник „Дневник“; и Васил Георгиев, известен като Васко Кръпката - за цялостен принос към свободата на духа, посредством силата на рокендрола.

„Награден фонд Георги Василев“ е учреден от г-н Георги Василев, с частни и семейни спестявания.

Първата церемония по връчване на наградите се проведе през октомври 2006 г.

Тогава с приза бяха удостоени журналистът Христо Христов от в-к „Дневник“ - за книгата му „Убийте Скитник!“, и г-р Красен Станчев - за създаването и развитието на Института за пазарна икономика като форум за пропагандиране на принципите на либералната икономика в България.



Георги Василев (вляво) и наградените за принос към свободата на духа през 2007 г.

## Някои въпроси около новата Национална агенция „Сигурност“ Александър Кашъмов, ПДИ



© Фотоархив ПДИ

Едва ли някой ще оспорва, че службите за сигурност в едно демократично общество трябва да бъдат по независим начин отчетни пред обществото за работата си и действията в съответствие със закона. Фактите сочат, че през годините след 1990 г. започнатата реформа в сферата не осигури

тези важни приоритети. По отношение на отчетността пред обществото е достатъчно да се посочи скорошното откритие, че двете служби - Националната служба за сигурност (НСС) и Националната разузнавателна служба (НРС) по своя инициатива са маркирали с гриф за сигурност докладите си до Президента по случая, известен като „Петролгейт“, т.е. относно участието на близки до БСП фирми в противозаконна търговия с Ирак. Не по-малко абсурдно бе грижливото опазване от страна на НРС и МВР, в чийто състав е НСС, на архива на бившата Държавна сигурност от публичен взор, което стана пословично през предишните няколко години и изигра акушерска роля за приемането на новия закон за разкриване и достъп до този архив. В законността на работата на службите също има проблеми. Най-големият от тях е, че за НРС липсват публично предписани правила, но лесно можем да се сетим, че службата не се ръководи от пълен произвол. От какво обаче тя се ръководи, е въпрос, който се отнася и до трите споменати принципа - и до независимостта, и до отчетността, и до законността. Симптоматично е обаче, че досега никой не е дори пробвал да публикува в Интернет, да речем, дори просто резюме от тези правила.

### Проектозаконът за Национална агенция „Сигурност“

В светлината на така маркираните принципи и потребността от тяхното реално приложение следва да се разгледа предложеният Законопроект за Национална агенция „Сигурност“ (НАС). Първият

винаги актуален въпрос е какво наложи предлагането на такъв закон. Нека да припомним, тъй като работата на новата агенция се вижда в сферата на „високата“ престъпност, че през 2006 г. влезе в сила новоприетият Наказателнопроцесуален кодекс. Досега не се виждат фамозни резултати от прилагането му, а и как ли да се видят - ако проблемът за борбата с престъпността бе проблем просто на законовите формулировки, някои исторически общества ще да са се затрили от престъпност. Истинският въпрос тук е (освен въпросът имаше ли смисъл да се отменя предишният НПК, за да се възпроизведат отново 7/8 от текстовете му) някой извърши ли предварителна оценка на въздействието на закона. Същият въпрос се отнася до проектозакон за НАС - защо не беше проведено обществено обсъждане и къде е оценката от въздействието му.

### Контекстът

Узнахме, че според г-н Червеняков, в БСП е текъл четиригодишен дебат за предлагането на такъв законопроект. Не станаха ясни обаче мотивите. Ако припомним събитията от предходните години, служба „Национална сигурност“ е създадена със Закона за МВР от юли 1991 г. През 1994 г. бе създаден отделен Закон за Националната служба за сигурност, който е отменен през 1997 г. с новия Закон за МВР. НСС е предвидена като структура в рамките на министерството. По този начин борбата с организираната престъпност, поне на политическо и законово ниво, е предвидена като свързана с необходима координация между различни служби (сега дирекции) в МВР. Още с приемането на закона за НСС, а впоследствие и на Закона за отбраната и въоръжените сили, всъщност се създават няколко служби на мястото на по-рано единната Държавна сигурност, без обаче законът да определя тяхната координация (не се съмняваме в наличието на такава, но неяснотата остава). Иначе казано, тъй като с новия закон няма да се обединят всички служби в една, а ще се изведе НСС от МВР и ще се превърне в държавна агенция. Това обратно връщане на бумеранга на реформата остава с неясна обосновка.

на стр. 4

## Организационни аспекти

Както бе отбелязано, посоката на промените през 90-те години бе въвеждането на НСС като служба с определени правомощия в сферата на сигурността в системата на Министерството на вътрешните работи. Тоест, поне на законово ниво самостоятелността на службата е ограничена и тя е поставена в режим на отчетност пред министъра на вътрешните работи и чрез него - пред парламента. Натоварената с контраразузнавателна функция структура бе поставена в координационна връзка с другите служби на МВР за целите на противодействие на престъпността. Ограничено бе прякото ѝ влияние и участие в опазването на държавната тайна, като през 1997 г. бе отменена приетата през 1994 г. Наредба за дейността на НСС по осигуряване защитата на стратегически обекти и дейности и опазване на държавната тайна на РБ и бяха изведени т.нар. режимни офицери от стратегическите обекти, от значение за националната сигурност. Това бе извършено вероятно като стъпка към намаляването на ненужно големия обем тайна от времето на социализма, определен от дълги списъци на категории информация и стратегически обекти.

## Опазване на държавната тайна

С новия проектозакон на НАС се възлага опазването на Националната система за защита на държавната тайна. Ретроспекцията показва, че след въвеждането на режимните офицери по сигурността от стратегическите обекти от значение за националната сигурност през 1997 г., те бяха въведени обратно със Закона за защита на класифицираната информация през 2002 г., вече като подчинени на съответната организационна структура служители по сигурността. Успоредно с това, проектозаконът припомня стратегическите обекти, които подлежат на особена защита, чийто брой и идентичност бяха публични само за няколко месеца през 1994 г., след което отново потопени в дебрите на непубликуваните правителствени решения. Сред тях бяха дори изцяло приватизирани търговски гружества, обявени за стратегически по инерция от държавно-командната икономика. Прегледът показва, че дори през периода 1994 - 1997 г. списъкът на тези обекти набъбва, а едва ли има причини да се вярва, че към

ден днешен е намалял. Като припомним в допълнение, че през 2004 г. Министерството на финансите получи номер на секретно деловодство (регистратура), няколко дни след публичното си твърдение, че договорът с „Краун Ейджънтс“ е (повторно) класифициран, най-вероятно с цел погплатяването на това действие с изискуемата законност, лесно можем да се досетим за възможността да се създава държавна тайна, с цел неотчитане пред обществото. През 2003 - 2004 г. и Програма Достъп до Информация, и Държавната комисия за сигурност на информацията отбелязаха тенденция към „на-класифициране“ на документи, т.е. засекретяването им без основание, „за всеки случай“. Важно е функциите по опазване на системата за защита на държавната тайна и дейността по сигурността на стратегическите обекти и дейности да не се превърне в алиби за ненужно увеличаване обема на класифицираната информация.

## Функции на НАС

Функциите на НАС са относително широко дефинирани в проектозакона и напомнят за кръга на компетентност на Федералното бюро за разследване на САЩ. Ако там необходимостта е от разграничаване на функциите на федералната служба като отговорна за по-значителните престъпления от тези на щатските полиции, то у нас не става съвсем ясна нуждата от такава специална институция. При варианта на проектозакона към момента на внасянето му, агенцията няма разследващи функции. Това е съществена разлика с ФБР. Изглежда, че нейната основна функция ще бъде консултативна, като ще предоставя равен обем информация на премиера, Президента и председателя на Народното събрание. Трябва да се отбележи, че не е съвсем ясно доколко е в съответствие със Закона за защита на личните данни чл. 6, ал. 3 от внесенния проект, според който министерствата и ведомствата предоставят достъп до информационните си фондове на НАС по ред, определен с инструкция. Защитата на личните данни изисква да са налице съответни гаранции, при което прекият достъп до цели фондове, в които се съдържат лични данни, би бил проблем. Законът изисква за всяко обработване на данни (достъпът е също обработване) да е предварително определена целта.

**Създаването на закони, които да улеснят хората,  
ми носи лично удовлетворение**  
*Мартин Димитров, народен представител от Парламентарната група на ОДС*



*На 23 октомври 2007 г. Правната комисия в Народното събрание одобри проект за промени в Закона за „Държавен вестник“, според които официалното издание ще се публикува онлайн, а достъпът до него ще бъде безплатен. Законопроектът бе изготвен от експерти от Института за пазарна икономика, Програма Достъп до Информация и Българската асоциация гражданско общество и правни инициативи. Текстът беше изготвен още през лятото на 2006 г. и беше внесен от народните представители Илко Димитров (НДСВ) и Мартин Димитров (ОДС). България е единствената страна от Европейския съюз, която все още няма електронен вариант на „Държавен вестник“. В останалите страни членки, достъпът до Интернет изданието на „Държавен вестник“ е безплатен, изключение правят само на Литва и Латвия.*

**Господин Димитров, какво ще спечелят гражданите от приемането на предложените от Вас изменения в Закона за „Държавен вестник“?**

Както официалният вестник на Европейския съюз е достъпен на български език безплатно в Интернет, така е напълно логично и „Държавният вестник“ на България да бъде достъпен безплатно в Интернет. За какво електронно правителство говорим, ако „Държавен вестник“ - там, където се публикуват законите, важните обществени поръчки - не е достъпен за българските граждани безплатно. Това е една мярка, която е много важна. Ако искаме хората да спазват законите в България, напълно нормално е те да могат да ги прочетат лесно. В противен случай, няма основание

**Интервюто взе Диана Банчева, ПДИ**

Парламентът или въобще правителството да настоява хората да спазва всички закони, ако те не могат да ги прочетат по най-бързия, лесен и достъпен начин. За мен това е една нормална мярка. Друг е въпросът, че този законопроект беше внесен преди повече от 10 месеца. Подкрепата в парламента госта трудно се събра, в крайна сметка. ДПС и БСП първоначално се въздържах, но след това им прави чест, че подкрепиха и разбраха важността на едно такова предложение.

**Защо според Вас се забави толкова много разглеждането на този законопроект?**

Много се говори в България за достъпност, прозрачност, електронно правителство, но много малко се прави реално. А това беше една правилна стъпка, която не изисква и особен ресурс от страна

*на стр. 6*

*продължава от стр. 4*

От текста се остава с впечатлението, че целта е да се обединят в едно институциите, които се занимават със събиране на информация (НСС, Военното контраразузнаване и Агенцията за финансово разузнаване), и събраната информация да се докладва на повече отговорни институции - министър-председателя, Президента и председателя на Народното събрание. С други думи, така явяващата се цел е подобряване на координацията и събиране на повече информация на едно място. Ако един от съществуващите проблеми е бил лоша координация, това е

разбираемо. Що се отнася до събирането на голям обем информация за гражданите на едно място, това може да се окаже проблем в една демокрация. Да не говорим за неясната връзка между националната сигурност и, да речем, „незаконните миграционни процеси“, които са включени в работата на НАС. Така или иначе, остава въпросът за необходимостта от докладване и пред обществото за свършената работа през даден период и по въпроси, предизвикали висок обществен интерес. Засега те остават незасегнати в проекта.

на гържавата. Знаете, подготовката на печатното издание в съвременните условия се прави така, че вариантът е готов за публикуване и в Интернет - с много малко допълнително разходи. Още повече, че парламентът в момента има Интернет страница, на която се публикуват само заглавията от „Държавен вестник“, което в никакъв случай не е достатъчно и не върши работа на хората. Това, което на мен ми прави впечатление е, че в България стъпките към прозрачност са много трудни - за всяка една поотделно трябва да се води битка. Такива са условията в момента.

**Казахте, че първоначално БСП и ДПС са се обявили против, но след това са подкрепили законопроекта. Какви бяха основанията, въз основа на които те не сториха това първоначално?**

БСП и ДПС първоначално се въздържаха и не подкрепиха законопроекта тогава, когато аз предлагам той да стане част от програмата на Народното събрание и да не продължи да стои в безтегловност - както вече Ви казах, десет месеца той не се обсъждаше. Но след това, когато се стигна до гласуване на първо четене и когато бяха чути мотивите пред Правната комисия, цялата Правна комисия (с изключение на г-н Павел Шопов) и парламентът подкрепиха едно такова решение. Да Ви кажа честно, доволен съм от голямото мнозинство, вярно - с много усилия, но в крайна сметка се получи. Подобни решения трябва да се подкрепят с голямо парламентарно мнозинство.

Г-н Павел Шопов не за пръв път се противопоставя на промени в българското законодателство, които биха довели до повече прозрачност и отчетност от страна на институциите. През юни 2007 г., по време на обсъждането на законопроекта за изменение на ЗДОИ, г-н Павел Шопов се обяви против „фаворитизирането на една фирма - доставчик на информация“. Тогава един глас не достигна, за да се приеме задължението институциите да публикуват информацията по чл. 15 на ЗДОИ в Интернет.

За съжаление, колегата Павел Шопов от „Атака“ за втори път се противопоставя на публикуване на информация в Интернет. Мотивът, който той посочва, е че аз съм давал предимство с моите

предложение на Интернет пред другите източници на информация. Един такъв мотив трудно може да бъде сериозен и разбираем за когото и да било. Аз лично смятам, че г-н Шопов не си дава сметка за важността от бързата и лесна комуникация, която дава Интернет и ползата за всеки един български гражданин.

**Когато сте внесли законопроекта за изменение на Закона за „Държавен вестник“, вече е имало един. Какво наложи внасянето на допълнителни предложения?**

Законопроектът, който внесох аз, заедно с Илко Димитров от НДСВ, беше резултат от усилената работа на Института за пазарна икономика и още няколко неправителствени организации, включително Програма Достъп до Информация, и е много подробен. Там се разглеждат аспекти, като това например - Интернет версията на „Държавен вестник“ да има официален характер. Ясно е разписано ускоряване на процедурите на публикуване на информация. Така че, това е един много по-подробен вариант. В мотивите, също така, са направени финансови разчети за това как се променя ситуацията с публикуването на „Държавен вестник“ в Интернет. Направена е много добра справка за практиката в европейските страни, като да речем в Белгия се публикуват само пет хартиени издания, които се пазят в националната библиотека на страната. Така че вариантът, който внесохме с Илко Димитров, е по-задълбочен и подробен, смятам, че по-добре ще върши работа в крайна сметка.

**Няма ли публикуването на „Държавен вестник“ в Интернет да накърни търговските интереси на фирми-доставчици на правно информационни системи?**

Първо, тези фирми, освен самия достъп до „Държавен вестник“, предоставят и допълнителни услуги, като анализи и коментари. Така че техният пазарен сегмент е различен. Да Ви кажа честно, при моята работа по този въпрос - интересът на отделни компании - не е бил тема на обсъждане. Това, което ме е интересувало, е обратната европейска практика - гражданите да имат безплатен и бърз достъп до държавен вестник в Интернет. Това е бил мотивът, с който съм

продължава от стр. 6

направил това предложение. Но познавайки наложилата се практика в целият ЕС, а именно на безплатен достъп до държавен вестник в Интернет, подобни фирми продължават да съществуват, защото те предлагат друг набор от услуги и пазарният сегмент за тях ще продължи да съществува.

**Не се ли чувствате пионер в начинание, в което България е на опашката в Европа, именно наличието и безплатния достъп до „Държавен вестник“ в Интернет?**

Така разбирам и ролята си в парламента. Създаването на подобни закони, които да улеснят хората - всеки да знае, че във всеки един момент може да отвори Интернет страницата на Народно

събрание и да прочете безплатно даден закон и това да му служи, както в работата, така и по всякакъв друг повод, на мен ми носи лично удовлетворение. Искам да изкажа и чрез вашия бюлетин благодарност на колегите от Института за пазарна икономика, които работиха усилено в експертната част на законопроекта. Също и на Програма Достъп до Информация, с които имам дългосрочни и добри отношения. Това също са хора, които се вълнуват и работят усилено върху това да има лесен достъп до информация и България да стане прозрачна държава. Битката за прозрачност и отчетност е доста трудна и ще продължава и за в бъдеще. Това е един успех, който безспорно трябва да ни радва, но да си дадем сметка, че още много неща трябва бъдат променени в България.

### Съдебни дела за достъп до информация - новини

**Колко струва ремонтът на кабинета на премиера?**

На 20 септември 2007 г. състав на Административен съд, София-град, разгледа и обяви за решаване дело срещу отказ на директора на Правителствена информационна служба (ПИС) да предостави информация за извършения ремонт в кабинета на премиера Станишев през 2007 г. Отказът е постановен по заявление от м. юни 2007 г. на журналистката Павлина Трифонова (в. „24 часа“). В отговор тя получила по пощата писмо от директора на ПИС, с което е уведомена, че ремонтът е извършен след сключен договор по проведена обществена поръчка по Наредбата за възлагане на специални обществени поръчки (НВОП). С писмото ѝ се предоставя съвсем оскъдна информация и то само по някои от поставените въпроси, а по отношение на тези, свързани с цената на ремонта, офертите на участниците, както и цената за всяка закупена във връзка с ремонта вещ е постановен отказ на основание чл. 37, ал. 2 от ЗДОИ, тъй като тази информация засягала интересите на трети лица и няма техните изрични писмени съгласия за предоставянето ѝ. Отделно, според директора на ПИС, участниците в процедурата по възлагане на специална обществена поръчка са посочили, че част от информацията има конфиденциален характер. Предстои в 30-дневен срок съдът да се произнесе с решение.

**Прозрачност на общинските харчове**

За трети път бе отложено делото, заведено от главния редактор на в-к „Народен глас“, гр. Ловеч, срещу отказ на кмета на града да предостави информация. Според градоначалника, поисканите данни за изразходваните общински средства за обяви в медиите са защитени данни на „третите лица“. По време на съдебните заседания се оказва, че общината не е съвсем наясно с кого е контактувала по повод тези обяви и кой точно е получил публичните пари. За изясняването на този въпрос бяха необходими две съдебни заседания, като Административният съд - гр. Ловеч, предприе законовите мерки за налагане на глоба на общинския юриконсулт, поради неизпълнение на указанията в срок. На последното заседание стана ясно, че общината няма сключени договори с четирите медии, отказали да дадат съгласие за предоставяне на информация за размера на платените им от бюджета суми. Пледоариите на страните ще се състоят на 4 декември 2007 г. Делото се води с подкрепата на ПДИ.

**Мълчаливият отказ е правно нетърпим!**

Мълчалив отказ на кмета на Ямбол отмени през октомври 2007 г. Ямболският административен съд. На три пъти през годината общинската администрация указваше на подалата заявление Дияна Бончева от в. „Тунджа“ да уточни искането си. Два пъти журналистката конкретизира, че иска

на стр. 8

да получи документите, отнасящи се до присъствието на кмета на работното му място за определен период. След третото „неразбиране“ на искането за информация, своеобразният отказ бе обжалван в съда. Съдът отмени мълчаливия отказ като недопустимо от правото явление.

### **Одобрените проекти по ИСПА трябва да са достъпни**

На 11 октомври 2007 г. Софийският градски съд (СГС) разгледа жалбата на Ивайло Хлебаров от екологично сдружение „За Земята“ срещу отказ на Министерството на околната среда и водите да предостави документи по Програма ИСПА на Европейския съюз. Пускани са апликационните форми, докладите по проучванията, анализите на ползите и разходите и финансовите меморандуми по одобрените проекти. Според мотивите на министерството, по-голямата част от тези документи не могат да бъдат предоставени, тъй като има неприключили тържни процедури. Както жалбоподателят, така и представляващият го адвокат Александър Кашъмов от ПДИ, подчертават неяснотата на така изложения аргумент. От една страна, несъмнена е потребността от максимална прозрачност на инфраструктурните проекти, финансирани от ЕС (тук влизат магистрала, мостът Вигин-Калафат, аерогара София и много др.). От друга страна, документите, които са подадени по вече одобрените проекти по ИСПА, нямат никакво отношение към последващи тържни процедури. Съдът следва да се произнесе в 30 дневен срок.

### **Заседанията на СЕМ трябва да са прозрачни**

До месец трябва да се произнесе Софийският градски съд по жалба на Българската медийна коалиция срещу отказ на Съвета за електронни медии (СЕМ). Отказан е достъп до обсъжданията, довели до приемане на методика и критерии за оценка на кандидатстващите за радио и телевизионни лицензи. Според Съвета, тази информация е подготвителна и включва мненията на членовете му, поради което може да бъде отказана по чл. 13, ал. 2, т. 1 от ЗДОИ. Достъп е отказан и до конкурсните документи, поради наличие на търговска тайна. Тъй като СЕМ е орган с обществени функции и заседанията му са пронизани от принцип на публичност, съгласно

Закона за радиото и телевизията, цитираното ограничение на достъп е неприложимо. Ничия търговска тайна не могат да бъдат и непълнените от никого документи, според юристите на ПДИ.

### **Ще научим ли истината за „Петролгейт“?**

Дали обществото има право да научи констатациите в доклада до Президента по случая „Петролгейт“? Отговорът на този въпрос ще стане ясен с решението на Софийски градски съд по делото на журналистката Зоя Димитрова от в-к „Политика“. През 2006 г. делото бе върнато за ново произнасяне от първата съдебна инстанция, като Върховният административен съд даде изрично указание да се разгледа законността на класифицирането на доклада като гържавна тайна. От събраните доказателства става ясно, че грифове за сигурност са сложени, но не става ясно защо. Остава впечатлението, че в процесния доклад, изготвен от службите за сигурност, липсват твърдените секретни данни за способите за събиране на информация, но пък са налице важни констатации от обществен интерес. Докладът бе изготвен по искане на гържавния глава, като реакция на публикациите в арабския вестник „Ал Мада“ за участие на български фирми, близки до БСП, в сделки с режима на Садам Хюсеин, в нарушение на ембаргото, наложено от ООН. Очаква се съдебното решение да бъде постановено до края на месец ноември.

**На 25 октомври 2007 г. Министерство на правосъдието на Великобритания обяви началото на консултативен процес по мерки за увеличаване на отвореността и подобряване достъпа до информация.**

В рамките на три месеца, до 1 февруари 2008 г., заинтересованите лица ще могат да коментират въпроси, свързани с намаляване на сроковете, в които институциите са длъжни да предават документи в Националния архив, както и с разширяването на броя на задължените по Закона за свобода на информацията субекти.

Коментари се приемат на:

<http://www.justice.gov.uk/publications/consultations.htm>



## Защита на личните данни или право на собственост?

Фани Давидова, ПДИ



© Фотоархив ПДИ

Прег този абсурден въпрос са поставени българските граждани, чиято собственост се отчуждава за държавни цели.

През изминалия месец отново избухна скандал, свързан с нарушаване на личните данни на гражданите (виж в. Дневник от 24.10.2007 г. <http://www.dnevnik.bg/show/?storyid=390141>). В „Държавен вестник“ бяха публикувани имената и ЕГН-тата на собствениците на отчуждени имоти, които ще бъдат обезщетени, във връзка с разширението на дъгата на софийското околовръстно шосе. Дебатът се концентрира върху стария въпрос - „Законно ли е публикуването на ЕГН-тата на гражданите по какъвто и да е повод“. Встрани от дискусията остана въпросът защо изобщо се налага публикуването на цялата горепосочена информация в „Държавен вестник“ (ДВ). Работата е там, че съгласно Закона за държавната собственост - публикацията на тази информация в ДВ се оказва единственият начин за уведомяване на собствениците, че имотите им се отчуждават.

Звучи невероятно, но е факт, че ако имате злополучието да притежавате имот, попадащ в границите на бъдещ национален инфраструктурен обект, и не следите редовно „Държавен вестник“, нищо чудно един хубав ген да се наложи бързо да спасявате покъщнината. Съгласно цитирания Закон за държавната собственост, отчуждаването на имоти - частна собственост, предназначени за изграждането на национални инфраструктурни обекти, се извършва с решение на Министерския съвет (МС), по предложение на министъра на финансите и министъра на регионалното развитие и благоустройството. С подаване на предложението, министърът на регионалното развитие изпраща копие от него до всички общини, на чиято територия се намират имоти, предмет на отчуждаване. Дотук се изчерпват задълженията на централната власт да уведоми собствениците. Иначе казано - големият началник изпраща на местния началник писмо, с което го уведомява, че имота на бай Георги, примерно, ще бъде отчужден.

От своя страна, кметът на съответната община е длъжен незабавно да постави обявление за започналата процедура по отчуждаване на видно място в сградата на общината. Толкоз. Законодателството не предвижда обичайното за подобни случаи задължително обществено обсъждане, няма срок за предложения и възражения на собствениците.

Окончателното решение за отчуждаване се взема от Министерски съвет и се обнародва единствено в „Държавен вестник“. Задължение за публикуване в

централен или местен ежедневник няма. Не съществува и задължение за поименно уведомяване на собствениците. Решението на МС подлежи на обжалване пред тричленен състав на Върховния административен съд в 14-дневен срок от обнародването му.

Ако гореспоменатия бай Георги няма късмета да мине покрай видното място в неговата община, ако не следи по принцип „Държавен вестник“, или някой от съседите му не вдигне гюрултия по въпроса, бай Георги може да разбере, че имотът му вече е част от голям инфраструктурен обект, едва когато завари булдозери в двора си.

Подобен режим на отчуждаване не е прецедент, в смисъл и на други места се случва. За съжаление обаче, те са описани само в художествената литература и то в раздел „хумор и сатира“. В „Пътеводител на галактическия стопанджия“ Дъглас Адамс описва как главният герой се събужда в една прекрасна утрин от огромна земеконна машина, напредваща заплашително към къщата му. Оказва се, че имотът му попада точно на сред новостроящата се магистрала. Проектите за това, точно както е според изискването на българския закон, са били закачени на „видно място в общината“, но главният герой е пропуснал този факт. Аналогична българска случка все още не се е случила, но както казва поетът, това, което ще се случи като случка, никога не може да предвиди. Особено ако са създадени такива благоприятни условия, просто е въпрос на време.

## Свобода на информацията и най-добри практики Обучително посещение на делегация от Косово

В средата на месец септември 2007 г. Програма Достъп до Информация организира учебно посещение за група от автономна област Косово на тема „Свобода на информацията и най-добри практики“. Посещението се провежда между 10-14 септември с финансовата подкрепа на Американската агенция за международно развитие, програма World Learning Kosovo.

В обучението участваха представители на неправителствени организации, медици, местна и централна власт от Косово. Целта бе представяне на българския опит по прилагането на законодателството, свързано с достъпа до обществена информация.

Експерти от ПДИ запознаха делегатите със Закона за достъп до обществена информация, както и със законодателството, определящо специални процедури за достъп до информация, като Закона за защита на личните данни, Закона за обществените поръчки, Закона за Търговския регистър, Закона за защита на околната среда и Закона за публичност на имуществото на лица, заемащи висши държавни длъжности. Бяха представени допустимите ограничения на правото на достъп до информация, както и съдебната практика по дела, водени с подкрепата на ПДИ.

Резултатите от мониторинговете проучвания на

ПДИ, както и застъпническите кампании за по-добро законодателство и практики в областта на достъпа до информация, бяха сред представените теми. Ивайло Хлебаров от екологично сдружение „За земята“ и Светла Костагинова от Института за пазарна икономика, представиха опита на неправителствените организации в използването на процедурите по ЗДОИ. Журналистът от в-к „Дневник“ Христо Христов запозна групата от Косово с работата си по търсене на информация от различни архиви, включително на Националната разузнавателна служба и МВР. Участниците посетиха Върховния административен съд, Столична община, Държавната комисия по сигурността на информацията, Комисията за защита на личните данни, Народното събрание и Министерството на администрацията и административната реформа с цел да се запознаят с практиките по прилагане на закона за достъп до обществена информация.



Участниците в обучителното посещение в сградата на Върховния административен съд

Необходимостта от положителни примери от практиката по прилагането на законодателството, свързано с достъпа до информация, е провокирал интереса на участниците от Косово в обучителното посещение, организирано от ПДИ в средата на септември т.г.. Косово е област в Сърбия и след войната от 1998-99 г. се управлява като протекторат на Организацията на обединените

нации. Постоянният статут на областта все още не е определен, но преговорите за нейната независимост са в последната си фаза. Законът за достъп до официални документи е приет от Събранието в Косово през 2003 г. и е одобрен от Временното управление на мисията на Обединените нации в Косово, с две поправки по отношение на ограниченията.<sup>1</sup> По силата на закона, всеки жител

<sup>1</sup> [http://www.unmikonline.org/regulations/2003/RE2003\\_32%20.pdf](http://www.unmikonline.org/regulations/2003/RE2003_32%20.pdf)

на Косово, физическите и юридически лица, имат право на достъп до документите, съхранявани от институциите. Институциите могат да дават достъп и на лица, които не са жители. Заявления могат да се подават в писмена и електронна форма. Отговор трябва да бъде предоставен в рамките на 15 работни дни. Предвидени са допустими ограничения. В случай на отказ, първо се обжалва пред институцията, издала решението, а при неудовлетворение се препращат в съда или към Омбудсмана. Всяка институция е задължена да създаде регистър на документите, по възможност електронен. Съществува задължение за институциите да направят документите достъпни посредством електронен регистър, особено нормативни актове и такива, които се отнасят до стратегии и политики за развитие. Всяка институция е длъжна да изготвя годишен доклад за отказите, включвайки основанията за тях, както и броя на чувствителните документи, които не са заведени в регистъра.

През 2005 г. Омбудсманът в Косово определя Закона за достъп до официални документи като „пример за законодателство, което до голяма степен съществува само на хартия“. В доклад на Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа от същата година се посочват основните слабости в прилагането. Въпреки приемането на Административна инструкция за прилагането на закона в Косово през 2006 г., практиката там все още среща трудности.<sup>2</sup>



Погобни наблюдения споделиха участниците от граждански организации в делегацията от Косово. Ауда Елезович (на снимката вляво) от Младежка инициатива за човешки права подчерта, че резултатите от проведено през 2005 г. мониторингово проучване, в рамките на което са подадени 140 заявления до институции на централно и местно ниво, показват, че само 15 процента от институциите са спазили процедурите на закона и са дали някакъв отговор. Въпреки поддържането на Интернет страници от всички общини, информацията в тях е оскъдна и те често са в процес на изработване, добави Елезович. Непосредствените проблеми в областта на достъпа до информация, Ауда Елезович свързва с лошите междуинституционални отношения, които често са причина за неефективността в прилагането на законите в Косово. За да подобри предоставянето на информация от страна на задължените субекти,

Младежка инициатива за човешки права организира множество дискуссионни срещи с представителите на изпълнителната власт, както и специализирани обучения, води постоянна медийна кампания.

Инициатива за прогрес - организация, създадена през 2005 г. със седалище в гр. Феризай, също има за цел повишаването на прозрачността и отчетността на институциите. „Чрез театрални представления на открито се опитваме да популяризираме проблемите в администрацията и по този начин да мобилизираме обществения натиск върху държавните служители“, сподели изпълнителният директор на организацията, Рамадан Илази (на снимката вдясно). В опита си да установи ефективен диалог между гражданското общество и местната власт, Инициатива за прогрес провежда постоянно наблюдение на работата на общинския съвет; организира пресконференции, кръгли маси и обществени обсъждания; работи активно с местните медии. „Успяхме да променим някои неща - получаваме търсената от нас информация; протоколите от заседанията на общинския съвет във Феризай се качват на Интернет страницата; журналистите получават материалите, които се дават на общинските съветници“, споделя Илази.



Въпреки това, най-големият проблем в Косово за постигането на добро управление е незаинтересоваността на гражданите. „Опитваме се да променим тази ситуация, защото единственият начин да имаме

<sup>2</sup> Banisar, David. „Freedom of Information Around the World 2006. A Global Survey of Access to Government Records Laws,“ June 2006, pp. 72-73, [http://www.freedominfo.org/documents/global\\_survey2006.pdf](http://www.freedominfo.org/documents/global_survey2006.pdf).

работеща демокрация е участието на гражданите в процеса на вземане на решения. Това е възможно, ако те държат управляващите отговорни за действията си. Предстои ни още много работа“, споделя Рамаган Илази.

Според Екрем Кумаку, програмен директор в Радио Вале Риноре (Радиомрежа за човешки права), медиите са най-силното средство за въздействие върху властта. „Отразяваме всяко подадено заявление за достъп до информация, както и всеки получен отговор“, сподели той. „Всеки в Косово казва: Има корупция. Но когато попиташ: Къде е?, всеки вдига рамене“ - погледни Кумаку. Той разказа за инициативата на младите журналисти от медията да „конкретизират“ корупцията в картина и образ. „Избрахме случай, който е често срещан на много места - карането на служебните общински коли в неработно време“. Журналисти от Вале Риноре заснемат с камера как колите напускат паркинга пред общината след края на работния ден. „Това е корупционна практика - харчат се парите на данъкоплатците за лични цели. Важно е действието - да се разобличава и порицава подобно поведение“, подчерта журналистът.

В община Печ полагат големи усилия за подобряване на достъпа до информация за граждани. „Преди два месеца приехме Правилник за прозрачност и достъп до информация“, каза секретарят на общината Мухамет Келмеди. В изготвянето му са участвали две неправителствени организации. Информационната служба в Община Печ отговаря за комуникацията и предоставянето на информация на обществеността, но гражданите могат да получат информация и от хелп деск, където също се приемат и всички жалби по отношение на работата на общината. „Най-новата практика е жалбите да бъдат разглеждани от общинския съвет. Обсъжда се каква информация са поускали гражданите, но и кой какъв отговор им е дал - става ясно, ако някой се опитва да скрие нещо. Това е още една стъпка към прозрачността“, подчерта Мухамет Келмеди. Той призна, че информацията, която се публикува на страницата на общината, все още е недостатъчна, но проблем създава задължението тя да се публикува на двата официални езика в Косово - сръбски и албански, както и на английски език. „В същото време, ние сме единствената община, в която заседанията на общинския съвет се предават директно по една от местните телевизии“, похвали се секретарят на Община Печ. Въпреки че законът е приет преди 4 години, за гражданите все още е непривично да подават заявления за достъп до информация - само две заявления са регистрирани в Община Печ. „Законът е добър, но е необходима практика“, призна Келмеди.



С навиците от миналото обяснява ниската активност на гражданите на област Косово да търсят информация и Наим Красники от Офиса на омбудсмана в Митровица. „За две години сме получили само десет жалби. Броят е малък, защото хората не могат още да възприемат за нормално да отидат при някой бюрократ и да поискат достъп до документи. Доколкото ми е известно, няма заведени съдебни дела срещу откази“, споделя Красники. За повишаване познаването на правото на достъп до информация от страна на гражданите, Омбудсманът участва в инициативи на гражданското общество, но и сам организира кампании, обучения, дискусии. „Има още много работа в тази насока“, каза Наим Красники.

Нусрет Плана (на снимката вляво), директор на Архива на правителството на Косово, е оптимист, че практиката в областта на достъпа до информация се развива. Практиката на Архива, в който се съхраняват документи и материали от 1844 година насам, е пример в това отношение, каза Плана. Голяма част от съхраняваните документи могат да бъдат намерени в Интернет и те могат да се ползват от всички, похвали се шефът на архива. „Работим усилено в тази насока. Смятам, че методите, които в момента се използват в Косово, се доближават до стандартите, които се използват и в Европа“, подчерта той.

„Необходимо е всички да полагаме усилия за по-доброто прилагане на закона и по-доброто информиране на гражданите за правото на достъп до информация“, припомни Нефи Красники, директор на Центъра за

обществена информация в Прищина. Посещенията в българските институции, споделянето на конкретни практики по прилагането на законодателството, представянето на казуси от съдебната практика, както и организацията на кампании за увеличаване познаването на правото на свобода на информация от страна на гражданите, бяха посочени от участниците като изключително полезни за бъдещата им работа за подобряване състоянието на достъпа до информация в Косово. „Получените готови материали, както и примери от практиката на ПДИ, ще използвам, за да направя програми и радиопредавания, а също така и да подготвя лекции за подобни обучения и срещи“, сподели Екрем Кутаку от Радиомрежа за човешки права. Отбелязването на 28 септември - Деня на правото да знам, и провеждането на национална кампания за популяризирането на правото на достъп до информация пък планира Рамадан Илези от Инициатива за прогрес.

Делегатите напуснаха България с намерения за подобряване и усъвършенстване на вътрешните правила за предоставянето на достъп до информация, и дори предложения за изменение и допълнение на Закона за достъп до официални документи в Косово.

## Новини

**На 30 октомври 2007 г. Николай Мареков, от ПДИ, взе участие в кръгла маса, организирана от Мрежата за утвърждаване на неправителствения сектор - MANS, Черна гора.** Кръглата маса се проведе в рамките на проект за наблюдение на прилагането на Закона за свободен достъп до информация в Черна гора. Специално внимание беше отделено на представянето на резултатите от мониторинговите проучвания на MANS за прилагането на Закона за свободен достъп до информация в Черна гора. Николай Мареков представи съдебната практика в България и даде примери за това как делата за достъп до обществена информация могат да доведат до изясняване на някои разпоредби от закона.

### **Опитът на ПДИ представен пред служители от Бразилия**

Министерството на правосъдието организира на 8 октомври 2007 г., в хотел „Принцес“, обучение за гържавни служители от Бразилия на тема „Прозрачност и социален контрол“. Гергана Жулева и Александър Кашъмов участваха като лектори в обучението.

**Freedominfo.org съобщи, че Европейската банка за възстановяване и развитие (ЕБВР) съвсем скоро ще представи „дискусионен документ“** като първа стъпка от осъществяване на своята политика за обществена информация и ще отпрати покана за обществени коментари. Прегледът на информационната политика се пра-

ви паралелно с прегледа на политиката за околна среда на ЕБВР и тези политики ще бъдат предмет на консултативни срещи. Застъпниците за прозрачност похвалиха ЕБВР за разкриване на електронните агресии на членовете в борда на директорите на ЕБВР в специално създадена Интернет страница. Повече информация може да се намери на адрес: <http://www.freedominfo.org/ifti/20071005a.htm>.

### **Европейската комисия критикува Швеция заради нейните действия, свързани с прозрачността**

Информационният портал EUobserver.com съобщи, че Европейската комисия (ЕК) ще предприеме съдебни действия срещу Швеция, която е дала достъп до поверителен документ - действие, което в крайна сметка би могло да изправи на съд Стокхолм, за да защити своята традиционна политика на прозрачност. През октомври комисията изпрати официално писмо на шведското правителство, с което иска обяснение защо екологичната организация Greenpeace през 2005 г. е получила документ за нов вид генномодифицирана царевица, пуснат от фирма „Монсанто“ - световен лидер в производството на семена.

По искане на „Монсанто“, информацията е засекретена от холандското правителство. ЕК се е свързала с Швеция, след като фирмата се е оплакала, че изтичането на тази информация ще ѝ навреди. Тъй като Greenpeace не получава достъп до доклада в Холандия, организацията се обръща към Швеция,

където след разглеждане на въпроса от най-висока съдебна инстанция, докладът е предоставен от Съвета по земеделие.

В тази връзка, Пер Хултенгарг смята, че когато става дума за обществени документи, изпратени на шведските власти от груги страни, трябва да се спазва шведското законодателство, което понякога води до противоречие с общностното законодателство.

### „Защитник на непознатото право в Русия“

Това е заглавието на статията, която New York Times публикува в броя от 27 октомври 2007 г., посветена на Иван Павлов, ръководител на Института за развитие на свободата на информация в Русия.

Повод за статията е нападението срещу Павлов през 2006 г., което е провокирано от тихата, но все още опасна кампания: съдебни битки за това, което Павлов нарича просто „правото да знам“. Павлов споделя, че руското правителство продължава да отказва информация и служителите искат да извлекат печалба от своята позиция - във всяка агенция има хора, които искат да продават информация, а не да я предоставят безплатно, което е форма на корупция. Павлов подчертава, че той не се бори сяко срещу правителството, иска да покаже на хората, че те имат права: „Гражданските права са като мускул. Ако

не ги използваш, атрофират.“ Цялата статия може да бъде прочетена на:

<http://www.nytimes.com/2007/10/27/world/europe/27pavlov.html?hr>

### Шотландският комисар по информацията нареди на Националната здравна служба в Лотиан да предостави договор

Шотландският комисар по информацията нареди на Националната здравна служба (НЗС) да предостави целия договор за предоставяне на услуги по строителство и поддръжка на Кралската болница в Единбург с фирмата „Консорт Хелткеър“. С решение от 22 октомври 2007 г., комисарят Кевин Дъниън отхвърли твърдението на НЗС, че целият договор е конфиденциална информация. В решението си Дъниън подчерта, че: НЗС е предоставила цялата документация по договора (с 5000 допълнителни страници, които са били открити по време на разследването) със закъснение; не е предоставила основание за отказа на цялата информация като конфиденциална; не е предоставила основание за отказ на части от договора като конфиденциални; некоректно е заявила, че разходите по предоставяне на информацията са прекомерни. „В резултат на тези пропуски, постановявам договора да бъде предоставен“, заяви Дъниън.

Новините подбра: Ралица Кацарска, ПДИ



#### Програма Достъп до Информация

София 1000,  
бул. Васил Левски N 76, ет. 3, ап. 3  
тел/факс. (+ 359 2) 988 5062, 986 7709, 981 9791  
E-mail: [office@aip-bg.org](mailto:office@aip-bg.org)  
[www.aip-bg.org](http://www.aip-bg.org)

#### Редакционен екип:

Александър Кашъмов, Гергана Жулева,  
Дарина Палова, Диана Банчева,  
Катерина Коцева, Кирил Терзийски,  
Николай Маревков, Фани Давидова

*Ако желаете да подкрепите издаването на информационния бюлетин,  
може да направите това на нашите банкови сметки:  
Булбанк АД - Клон Аксаков - банков код : 6217 6307 SWIFT код: BFTB BGSF  
\* сметка в ЛЕВА (BGN) IBAN: BG69 BFTB 7630 1022 5620 87  
\* сметка в Щатски долари (USD) IBAN: BG87 BFTB 7630 1122 5918 49  
\* сметка в Еуро (EUR) IBAN: BG34 BFTB 7630 1422 5974 10  
Вашата подкрепа ще бъде отбелязана в Интернет страницата на ПДИ!*

©Програма Достъп до Информация

Материалите в това издание са обект на авторско право.  
При цитиране позоваването на източника е задължително.